SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 456/08-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. A., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom zaručené v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 33 S 1/04 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 3 So 2/05 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. A. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2008 doručená sťažnosť M. A., K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom zaručené v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 33 S 1/04 a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 So 2/05.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľka požiadala 4. novembra 2003 Miestny úrad mestskej časti K. (ďalej len „miestny úrad“) o jednorázovú dávku sociálnej pomoci. Starosta miestneho úradu však rozhodnutím č. soc.2003/06782 z 2. decembra 2003 sťažovateľke požadovanú dávku nepriznal, preto sa sťažovateľka proti tomuto rozhodnutiu odvolala.

Vec bola 12. januára 2004 postúpená okresnému súdu, aby rozhodol o odvolaní sťažovateľky proti rozhodnutiu starostu miestneho úradu. Okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 5. október 2004, ktoré však bolo odročené na 21. január 2005. Aj pojednávanie nariadené na 21. január 2005 bolo odročené na 25. január 2005, keď okresný súd rozsudkom č. k. 33 S 1/04-18 potvrdil rozhodnutie starostu miestneho úradu a sťažovateľku zaviazal na úhradu trov konania. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 30. júna 2005.

Proti rozsudku č. k. 33 S 1/04-18 podala sťažovateľka 29. septembra 2005 „opravný prostriedok“ a zároveň požiadala o ustanovenie právneho zástupcu a o oslobodenie od súdnych poplatkov. Vec bola 17. októbra 2005 postúpená krajskému súdu, aby preskúmal napadnuté rozhodnutie okresného súdu. Krajský súd však spis vrátil okresnému súdu, aby rozhodol o návrhu sťažovateľky na oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd uznesením č. k. 33 S 1/04-50 z 9. mája 2006 priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov a vec bola 12. júna 2006 postúpená krajskému súdu.

Krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-52 z 23. januára 2007 ustanovil sťažovateľke advokátku JUDr. Y. V., tá sa však 31. mája 2007 vzdala právneho zastupovania sťažovateľky, preto bolo uvedené uznesenie krajským súdom 6. júna 2007 zrušené.

Krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-61 z 10. júla 2007 znovu ustanovil sťažovateľke advokátku JUDr. M. B., tá však 1. augusta 2007 oznámila, že *„licenciu na*

vykonávanie advokátskej činnosti mám odloženú", preto bolo uvedené uznesenie krajským súdom 20. augusta 2007 zrušené.

Krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-68 z 10. septembra 2007 opakovane ustanovil sťažovateľke advokátku JUDr. E. B. Sťažovateľka však namietala, že advokát *„sa so mnou k dnešnému dňu neskontaktoval"*, a práve z tejto skutočnosti vyvodzuje porušenie svojho základného práva *„na právnu pomoc v konaní pred súdom od začiatku konania zaručené v čl. 47 ods. 2"*.

Sťažovateľka podala 23. novembra 2007 okresnému súdu *„sťažnosť na postup súdu"*, ktorou namietala prieťahy v konaní okresného súdu, ako aj postup krajského súdu. Namietala, že *„od odvolania proti rozsudku okr. súdu uplynuli viac ako 2 roky, krajský súd nevykonal vo veci žiadny úkon, ani sám nerozhodol. Moje správanie bolo aktívne..."*. Napokon ústavnému súdu navrhla, aby vyslovil, že postupom označených súdov došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a najmä *„vzhľadom na sociálny charakter prejednávanej veci"* sa domáhala aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia *„vo výške 100 000 Sk"*.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd jej sťažnosť prijal na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„- základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdom od začiatku konania zaručené v čl. 47 ods. 2 bolo porušené.

- zákl. právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 a právo na prerokovanie súdom v primeranej lehote - Okr. súdom KE II, Krajským súdom Košice v konaní vedenom pod sp. zn.: 33 S/1/2004 bolo porušené.

- Ústavný súd SR prikazuje Krajskému súdu Košice, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 33 S/1/2004 konal bez zbytočných prieťahov.

- M. A. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk, ktoré je Okr. súd KE II. Spolu s Krajským súdom KOŠICE povinný jej vyplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia."

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie. Inými slovami, ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (napr. III. ÚS 199/02).

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 33 S 1/04 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 So 2/05 došlo k porušeniu jej základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom zaručeného v čl. 47 ods. 2 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. Ústavný súd predovšetkým preskúmal námietku sťažovateľky, ktorá sa týkala porušenia jej základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, a dospel k záveru, že jej sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená.

Základné právo zaručené v čl. 47 ods. 2 ústavy je jedným zo základných znakov spravodlivého konania. Zabezpečuje rovnosť zbraní a jeho prvoradým účelom je zaistiť účastníkovi konania také postavenie, ktoré nie je podstatne nevýhodnejšie ako postavenie protistrany.

Zo súvisiaceho súdneho spisu, do ktorého bolo nahliadnuté, vyplynulo, že sťažovateľka požiadala o ustanovenie právneho zástupcu v napadnutom konaní potom, keď podala „opravný prostriedok“ proti rozsudku č. k. 33 S 1/04-18 z 29. septembra 2005, pričom krajský súd jej žiadosti vyhovel najprv uznesením č. k. 3 So 2/05-52 z 23. januára 2007, neskôr uznesením č. k. 3 So 2/05-61 z 10. júla 2007 a napokon uznesením č. k. 3 So 2/05-68 z 10. septembra 2007, keď jej za právnu zástupkyňu bola ustanovená advokátka JUDr. E. B. Skutočnosť, že menovaná advokátka sa so sťažovateľkou neskontaktovala a nereagovala ani na uznesenie krajského súdu č. k. 3 So 2/05-77 z 5. decembra 2007, ktorým bola sťažovateľka - prostredníctvom ustanovenej advokátky - vyzvaná, aby pod následkami zastavenia konania doplnila svoj „opravný prostriedok“ o chýbajúce náležitosti, nemožno pričítať na vrub krajskému súdu, ale výlučne na ťarchu ustanovenej právnej zástupkyne JUDr. E. B. Krajský súd nemôže byť zodpovedný za pochybenie zo strany ustanoveného právneho zástupcu, ale v okolnostiach daného prípadu podľa názoru ústavného súdu práve ustanovená právna zástupkyňa nesie podľa § 21 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 132/1990 Zb. o advokácii v znení neskorších predpisov zodpovednosť za to, že krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-83 z 31. marca 2008 odvolanie sťažovateľky odmietol, *„pretože navrhovateľka ani prostredníctvom svojej právnej zástupkyne nedoplnila svoje podanie zo dňa 29. 9. 2005“*.

Pretože s ohľadom na uvedené skutočnosti neprichádza do úvahy, aby ústavný súd namietaný postup všeobecného súdu mohol po prijatí návrhu na ďalšie konanie kvalifikovať ako porušenie základného práva sťažovateľky na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, ústavný súd jej sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

2. Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľky, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 33 S 1/04 došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd konštatuje, že uvedené konanie okresného súdu bolo ukončené 25. januára 2005 rozsudkom č. k. 33 S 1/04-18. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 30. júna 2005.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jednou z podmienok prijatia sťažnosti fyzickej osoby na konanie pred ústavným súdom je podanie sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (pozri napr. I. ÚS 120/02, I. ÚS 124/04). Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03).

Ústavný súd už rozhodol, že v kontexte ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty pre včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03).

Lehota na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy začala v okolnostiach danej veci plynúť dňom, keď sa sťažovateľka „dozvedela“ o zbytočných prieťahoch, teda o „inom zásahu“ okresného súdu, ktorého označila za účastníka tohto konania. V napadnutom konaní sa sťažovateľka o namietaných zbytočných prieťahoch mohla dozvedieť najneskôr 30. júna 2005. Pretože predmetná sťažnosť bola podaná na ústavnom súde v čase (3. marca 2008), keď už dávno uplynula lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ústavný súd sa už nemohol zaoberať opodstatnenosťou námietok uvedených v sťažnosti vo vzťahu k okresnému súdu. Z uvedených dôvodov bolo potrebné sťažnosť v tejto časti posúdiť ako návrh podaný oneskorene.

3. Sťažovateľka namietala aj porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 So 2/05. Toto konanie sa na krajskom súde začalo 12. júna 2006 a bolo ukončené uznesením č. k. 3 So 2/05-83 dňa 31. marca 2008.

Z prehľadu procesných úkonov, ktoré vyplývajú z obsahu sťažnosti, ako aj zo súdneho spisu vyplýva, že krajský súd prakticky od začiatku konal vo veci v podstate priebežne. Ako už bolo uvedené, krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-52 z 23. januára 2007 ustanovil sťažovateľke advokátku JUDr. Y. V., tá sa však 31. mája 2007 vzdala jej právneho zastupovania, preto bolo uvedené uznesenie krajským súdom 6. júna 2007 zrušené. Krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-61 z 10. júla 2007 znovu ustanovil sťažovateľke advokátku JUDr. M. B., tá však 1. augusta 2007 oznámila, že *„licenciu na vykonávanie advokátskej činnosti mám odloženú“,* preto bolo uvedené uznesenie krajským súdom 20. augusta 2007 zrušené. Krajský súd uznesením č. k. 3 So 2/05-68 z 10. septembra 2007 opakovane ustanovil sťažovateľke advokátku JUDr. E. B. Po nadobudnutí právoplatnosti ostatného rozhodnutia o ustanovení právnej zástupkyne krajský súd uznesením z 5. decembra 2007 č. k. 3 So 2/05-77 vyzval sťažovateľku, aby prostredníctvom ustanovenej advokátky pod následkami zastavenia konania doplnila svoj „opravný prostriedok“ o chýbajúce náležitosti, a keď ustanovená advokátka sťažovateľky nereagovala, odvolanie sťažovateľky bolo uznesením č. k. 3 So 2/05-83 dňa 31. marca 2008 odmietnuté. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 29. apríla 2008, a tým bolo napadnuté konanie krajského súdu skončené.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti posúdil ako zjavne neopodstatnenú z dôvodu, že namietaný postup krajského súdu nemožno považovať za porušenie práva garantovaného v citovanom článku ústavy a dohovoru. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého prípadu najmä podľa týchto troch kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. II. ÚS 26/95). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu).

Podľa názoru ústavného súdu nemožno na základe skutočností uvedených v sťažnosti považovať namietaný postup krajského súdu za taký, ktorý by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle cit. článku ústavy a dohovoru, preto bolo potrebné sťažnosť aj vo vzťahu ku krajskému súdu odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008